

İNCİLLER GÜVENİLİR METİNLER MİDİR?

Yazar: Zafer Duygu, (İstanbul: Düşün Yayıncılık,

Ocak 2020, 376 sayfadır.)

Kitap Değerlendirmesi

Nurullah Serhat Kulaklı*

Makale Geliş: 07.11.2021

Makale Kabul: 12.12.2021

Hıristiyanlık Tarihi'ni incelediğimiz zaman ilk dönemlerden itibaren bu din içerisinde çeşitli tartışma konularının olduğunu görmekteyiz. Zafer Duygu, bu çalışmada Hıristiyan âleminde yer alan

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü. Balıkesir, Türkiye, e-mail: serhatkulakli1903@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4369-0369.

Atıf için; Kulaklı, Nurullah Serhat. "İnciller Güvenilir Metinler Midir?". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7, sy. 2 (2021): 455-464.

tartışma konularından biri olan İncil metinleri hakkında değerlendirme yapmıştır. Yazarımız kitabın bilimsel bir kitap olduğunu, bilimsel metotların kullanılacağını ve kitabın akademik olma iddiası taşıdığını dile getirmiştir. Eseri okuduğumuzda da bu durumun kitabın başından sonuna kadar devam ettiğini görmekteyiz. Eserin başlığı ve çalışmanın içeriği, akışı oldukça uyumludur. Çalışma, İncil metinlerinin güvenilir olup olmayacağı hususunda gerek kutsal kitaptan alıntılar yaparak gerekse Hıristiyan yazarların fikirlerinden alıntılar yaparak bu konu hakkındaki karşıt görüşleri de bir araya getirerek gerçekliği tüm çıplaklığıyla sunmaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere bu eserde Kitab-ı Mukaddes eleştirisi yapılmıştır. Türkiye’de bu konuyla ilgili akademik çalışmalar pek fazla yapılmamıştır. Bu kitap konuyla ilgili araştırma yapmak isteyen kişiler için değerli bir kaynak görünümündedir. Kitap giriş bölümü dâhil toplam dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümü “İsa ve Kaynaklar Problemi” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Hz. İsa’nın tarih boyunca tartışılan bir şahsiyet olduğu dile getirilmiştir. Çünkü Hz. İsa hakkında hemen hemen herkesin bir fikri vardır. Fakat bununla beraber burada tarihsel İsa ve Teslis’in ikinci unsuru Oğul İsa faktörünün olduğunu da unutmamak gerekir. Yazar burada kaynak taraması yaparak Yahudi, İslam, Sabii, Maniheist vs. kaynaklarda yer alan bilgilerden hareketle İsa portresini çizmiştir.

Yazar aynı zamanda Hz. İsa hakkında bilgiler verirken diğer dinleri vermeye yetinmeyerek Hıristiyan âlemindeki İncil metinlerinden hareketle de İsa hakkında çıkarımda bulunmuştur.

Bunun sonucunda Tomas ve Yakup İncillerini tutarlı bulup, diğer İncil metinlerini çelişkili bulmuştur. Bu durumu kuru kuruya bilgi olarak paylaşmayıp aynı zamanda nedenleriyle beraber açıklamıştır. Hz. İsa'nın şahsiyetiyle ilgili bilgiler aktarılırken onu peygamber olarak gören kişilerinde olduğu nakledilmiştir. Hatta bu bilgiyi İncil metinlerden temellendirerek desteklemiştir. Yazar İsa ile ilgili bilgileri aktarırken sadece Türkçe çeviriden değil aynı zamanda Yunanca metinlerine de yer vererek çalışmasına zenginlik katmıştır. Yazar Hz. İsa'nın şahsiyetiyle ilgili eleştirel yöntemle sorular sorarak okuyucunun ufkunun genişlemesini de sağlamıştır. Daha sonraki bölümlerde izleyeceği yol hakkında bilgi vererek kitabın birinci bölümüne geçmiştir.

Birinci bölümde, “Antikçağ’da İncil Eleştirisi” konusu incelenmiştir. Hıristiyan aleminde İncillerin sayısı oldukça fazladır. Yazar bu bölümde çalışmasını sadece dört İncil’e yönelik yapacağını belirterek çalışmasını sınırlandırmıştır. İncil metinlerinin Antikçağ’dan itibaren tartışıldığını görmekteyiz. Pagan yazarların Hıristiyanlara yönelik İncil eleştirisi yaparken İncil metinlerinin tahrif edildiğini ve İncil metinlerinin kendi aralarında bile çelişkili olduğunu dile getirirken Hıristiyan yazarlar ise problem olarak gördükleri bu konuyu kendilerince cevaplamaya çalışmışlardır. Yazar, İncil metinlerinin çelişkilerini anlatılırken sadece Müslüman yazarlardan yararlanmamıştır. Eusebius gibi kilise kökenli insanların fikirlerine atıfta bulunarak da çalışmaya değer katmıştır. Anlatmış olduğu her bölümün sonuna özetle, kısaca gibi açıklamalar ekleyerek verilmek istenen mesajının ne olduğunu okuyucuya aktararak bilginin kalıcı olmasını sağlamıştır. İncil metinleriyle ilgili çelişkili konuları

farklılıklarıyla ele alarak okuyucunun zihin dünyasını geliştirmiştir. Genel itibariyle bu bölümde Antikçağ'dan itibaren İncil metninin güvenilirliği hususunda tartışmaların yaşandığını görmekteyiz. Bu tartışmalara Hıristiyan yazarlar nasıl yaklaşım sergilediğini nasıl bir duruş gösterdiğini yazarımız bizlere aktarmıştır.

İkinci bölümde yazarımız, ‘‘Kitab-1 Mukaddes Eleştirisi ve İnciller’’ başlığı altında konuyu işlemiştir. Yazar, bu bölümde meseleyi kaynak eleştirisi, form eleştirisi, redaksiyon eleştirisi gibi tarihsel yönden incelerken aynı zamanda metin eleştirisi yönünden de İncil metinlerini bilimsel süzgeçten geçirerek okuyucusuna aktarmıştır. Hatta bu bölümde sadece bilgi vermekle kalmayıp kaynak eleştirisinin ne olduğunu, form eleştirisinin ne olduğunu, redaksiyon eleştirisinin ne olduğunu anlatarak bu konu hakkında da okuyucuya bilgi katmıştır. Yeni Ahit’i oluşturan metinler dogmatik yönden uzak tutularak rasyonalist bir şekilde incelenmiştir. Metin eleştirisine baktığımızda kopya edilen eser ile orijinal eser arasında herhangi bir çelişki var mı? bunu kontrol eder. Kitab-1 Mukaddes bağlamında konuya baktığımızda İnciller arasında bile aynı konunun farklı şekilde anlatıldığını görmekteyiz. Kaynak eleştirisi ise metnin tarihsel süreç içerisinde nereden nereye şekillendiğini göstermesi hususunda önemlidir. Günümüzdeki İnciller kopya edilen metinlerdir. Orijinallikten uzaktır. Kopyalama işleminde yapılan bir hatanın bir sonraki kopyalama işleminde de hata doğurması muhtemeldir. İncil metinlerinde yazarlar bazen kasıtlı olarak bilinçli bir şekilde müdahalede bulunarak İncil metinlerini değiştirmiştir. Bazen çeviri yapan kişi kelimenin anlamını bilmeyerek yetersiz kalmıştır. Bazen de kopyalanan bu metinlerin yazıldığı kâğıtlar yıpranarak zamanla kaybolmuştur. Tüm bu nedenler

bu metinlere kuşkuyla bakılmasına yol açmıştır. Yazar burada Markos İncili'nden Yuhanna İncili'nden örnekler sunarak aktardığı bilgiyi doğrulamıştır. İncil metinlerine tarihsel yönden de eleştiri yapan yazar olaylara tarihsel açıdan yaklaşmanın öneminden ve metodundan bahsederken aynı zamanda tarihçinin bakış açısının nasıl olması gerektiği hakkında bilgiler de vermiştir. Kaynak eleştirisi kapsamında hadiseye baktığımızda Yeni Ahit metinlerinin yazarları kendi bilgi ve tecrübelerinden çok fazla yararlanmamıştır. Çünkü bu metinler İsa sonrası dönemlerde kaleme alınmıştır. Kaynak eleştirisinden hareketle bugünkü İncil metinlerinin yazarı bu metinlerin gerçek yazarı değildir anlayışına sahip olmaktayız. Yazar bu düşüncesini de sebepleriyle temellendirerek çalışmasını oluşturmuştur. Hatta bu durumu Kitab-ı Mukaddes'te yer alan bölümlerden hareketle bizlere sunmuştur. Yazar bu bölümde İncil metinlerinin kaynaklarına da atıfta bulunmuştur. Özellikle kaynakları tablo kullanarak aktarması bilginin daha sistematik bir şekilde okuyucuya aktarıldığını göstermektedir. İncillerin kaynağına baktığımızda ilk İncil'in Markos İncili olduğu düşünülmektedir. Markos İncili kendi kitabını sözlü gelenekten oluşturarak yazmıştır. Luka ve Matta ise Markos'u kaynak alarak İncil metinlerini oluşturmuşlardır. Yazar redaksiyon eleştirisine değinerek İncil metinlerinin nasıl düzenlendiğini aktarmıştır. Redaksiyon eleştirisiyle Matta, Markos'u kendisine kaynak almıştır. Fakat bu kaynağı kendine uygun olacak şekilde düzenlemiştir. Yazar redaksiyon eleştirisi konusunu, sinoptik problemlerle beraber ele alacağını belirterek ikinci bölümü tamamlamıştır.

Üçüncü bölüm Sinoptik Problem ve İnciller başlığı altında incelenmiştir. Kitab-ı Mukaddes'te yer alan metinleri bir araya

getirerek aynı konuda farklı yorumların yapıldığı gözler önüne serilmiştir. Yazar sinoptik problemin ne olduğunu okuyucuya açıklayarak giriş yapmıştır. Sinoptik problem Markos, Matta ve Luka İncilleri'nin karşılaştırılarak okunması disiplindir. Sinoptik problemin tarihçesinden bahsederek Türkiye'de bu konu hakkında yapılan çalışmaların eksik olduğunu tespit etmiştir. Yazar burada sinoptik İncillerin üçünde de ortak bulunan kısımları, sadece ikisinde bulunan kısımları ve birbirinden bağımsız olan kısımları zikretmiştir. Bunu yaparken anlatıyı tabloya dökerek çalışmasını gerçekleştirmiştir. Sinoptik İnciller dediğimizde Yuhanna devre dışı kalmaktadır. Çünkü Yuhanna İncili teolojik yönü ağır basan bir İncildir. Üçlü gelenek başlığı altında yazar Sinoptik İncillerde ortak yer alan bölümlere değinmiştir. İkili gelenek başlığı altında ise örnek bir olay iki İncil metninde olup diğerinde olmaması durumudur. Yazar bu durumları İncil metinlerinde yer alan örneklerle açıklaması öne sürdüğü tezi kanıtlar niteliktedir. Örneğin incir ağacı öyküsü Matta ve Markos'ta birbirlerine yakın bir anlatım varken Luka'da bambaşka bir anlatı söz konusudur. Fakat genel anlamıyla ikili gelenek dediğimizde Luka ve Matta'da ortak bulunan Markos'ta bulunmayan anlatılardır. Bu İnciller sinoptik (benzeşik) İnciller olmasına rağmen neden bazı olaylar ayrı olarak görülür? Çünkü Matta ve Luka Markos'tan farklı bir kaynağa başvurmuş olması muhtemeldir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi sinoptik eleştiri konusuna Yuhanna dâhil değildir. Çünkü Yuhanna gerek materyal seçimi olsun gerek kronolojik sıralama olsun farklılık gösterdiğinden dolayı Yuhanna bu kapsamda değerlendirilmemektedir. Yazar sinoptik problem konusunu eserde karşılaştırmalı bir şekilde incelemiştir. Bununla beraber çıkarımlarda bulunduğu sonucu

maddeler halinde yazarak anlatmak istediği konuyu toplu bir şekilde okuyucuya aktarmıştır. Yazar bu bölümde sinoptik problemle ilgili fikirlerini beyan eden alanında uzman kişilerin görüşlerini de yazarak sinoptik problem hakkında genel bir çerçeve çizmiştir. Daha sonraki bölümde ise bu problemlere yönelik çözüm önerilerini zikretmiştir. Daha sonra ise sinoptik problemle ilgili tartışmayı veya çözüm önerilerini bir kenara bırakarak bu alandaki en popüler konu olarak gördüğü Markos'un önceliği özelinde İncillerin tahrifi konusuna değinerek araştırmasını sınırlandırmıştır. Erken dönemlerde Markos ve Luka'nın sıralaması hakkında tartışmalar mevcut idi. Bilinen gerçek ise Matta'nın birinci Yuhanna'nın dördüncü İncil olmasıydı. Markos üçlü gelenek içinde yer alan ortak İncil metnidir. Meseleye ikili gelenek açısından baktığımızda ise Matta ve Luka birbirlerine yakın bir görünüm çizmektedir. Markos, Matta ve Luka'da kendi metninden farklı olan bilgileri neden yazmadı? Markos bilerek isteyerek kasıtlı bir şekilde bilgileri göz ardı ettiğini düşünelim. Bu durumda Markos İncili'nin güvenilirliği zedelenebilirdi. En isabetli karar ise Markos'un Matta ve Luka'dan önce kaleme alındığıdır. Aynı zamanda Matta ve Luka'nın Markos haricinde başka bir kaynaktan da yararlandığını göstermektedir. Markos İncili'nin Matta ve Luka'ya göre daha yalın olması da Markos İncili'nin daha önce yazıldığını göstermektedir. Yazar bu konuyu ele alırken tüm olayı gerek bilimsel gerek tarihsel gerekse teolojik yönden inceleyerek bizlere aktarmıştır. Yazar öne sürdüğü bilgiyle ilgili benzetme yaparak okuyucunun hafızasında bilginin somut yer edinmesini sağlamıştır. Daha sonraki bölümlerde ise yazar Markos'ta yer alan metnin Matta'ya, Luka'ya nasıl geçtiğini tablolar halinde göstermiştir. Bu değişim aynı zamanda Matta ve Luka

İncillerini kaleme alan kişilerin teolojik bakış açısını da bizlere yansıtmaktadır. Son olarak İncil yazarları, özellikle Yuhanna, İsa'yı, tevhit çizgisinden uzak tutan bir anlatımı mevcuttur. Bununla beraber aynı zamanda İncil yazarları İsa'nın kristolojik değerini yüceltmışlerdir. Bunu yaparken kilisenin değer vermediği beşer İsa düşüncesinden uzaklaşarak kilisenin değer verdiği teolojik bağlamda İsa konusunu işlemişlerdir. Yazar bu konuyu da anlatırken İncillerde yer alan metinleri tablo yöntemiyle bizlere göstererek farklılıkları bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Kaynakça bölümü oldukça hacimlidir. Türkiye'de bu alanla ilgili araştırmaların sınırlı olduğunu da göz önünde bulundurarak çalışma başucu kitabı görünümündedir. Kitabın ön sözünde yazar akademik bir kitap olduğunu zikretmiştir. Kitap akademik camiaya hitap etmektedir. Fakat kitabın arka sayfasında kitapta geçen kelimelerin yer aldığı dinler tarihi sözlüğü oluşturulmuş olsaydı kitapta yer alan bazı kelimeler okuyucular açısından daha anlaşılır olabilirdi.

SONUÇ

Kitab-ı Mukaddes hakkında yapılan metin eleştirisi, kaynak eleştirisi, form eleştirisi ve redaktör eleştirisi gibi bilimsel süzgeçten geçirilerek İncil metinleri üzerine yapılan çalışma İncil metinlerinin güvenilir olamayacağını ortaya koymaktadır. Antikçağ'dan itibaren İncil metinlerine yapılan eleştirilere Hıristiyan âlemi mantıklı bir cevap sunamadığı gibi Kitab-ı Mukaddes içerisinde de yer alan bilgilerin birbirleriyle çeliştiğini görmekteyiz. Antikçağ'da İncil metinleri hakkında çalışma yapan düşünürlerin fikirleri burada incelenerek Hıristiyan kutsal metinlerini kutsal kitap olarak görmediklerini

anlamaktayız. Çünkü bu metinleri eleştirmekle beraber aynı zamanda doğru olduklarını kabul etmemektedirler. Buna karşı Hıristiyan düşünürler ise İncil metinlerinde yer alan bu sorunları çözmek için girişimde bulunmuşlardır. Çalışma modern dönemde yapılan bilimsel yöntemler perspektifinde incelenerek birçok gerçeği gün yüzüne çıkarmıştır. Metin eleştirisi ve tarihsel eleştiri yöntemleriyle beraber İncil metinleriyle ilgili gerçekler ortaya çıkmıştır. Sinoptik problem kapsamında İncil yazarları kaynak olarak neyi kullandı? Redaktör dediğimiz düzenleyiciler kaynak olarak kullandığı İncil metnine ne gibi değişiklikler yaptı? Bütün bunlar incelenerek redaktörlerin teolojik fikri hakkında bilgi sahibi olarak aynı zamanda redaktörlerin kendi fikirleri doğrultusunda İncil metinlerini değiştirdiklerini görmekteyiz. Hz. İsa'yı tevhit çizgisinden uzaklaştırarak kilisenin değer verdiği teolojik yönü ağır basan bir İsa motifi çizilmiştir. Bütün bu bilgilerin ışığında Markos, Matta, Luka ve Yuhanna İncil metinlerinin güvenilir olmadığı görülmektedir. İncil yazarları, İncil metinlerinde yer alan İsa'nın, tarihsel yönünü yok sayarak onun Tanrı oğlu, Mesih olduğu fikrini ileri sürmüşlerdir.

BEYANNAME

- 1. Finans/Teşvik:** Yazar, çalışmada herhangi bir finans/teşvik kullanılmadığını beyan etmektedir.
- 2. Çıkar Çatışması:** Yazar, çalışmada herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.
- 3. Etik Beyan:** Yazar, bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu beyan etmektedir. Ayrıca bu araştırma için Etik Kurul İzni gerekmemektedir.

YAYINCI NOTU

Makalede ifade edilen tüm iddialar yalnızca yazar(lar)a aittir ve bu yazar(lar)ın bağlı kuruluşlarının veya yayıncının, editörlerin ve hakemlerin iddialarını temsil etmeyebilir.

Makalede değerlendirilebilecek herhangi bir ürün veya üreticisi tarafından ileri sürülebilecek herhangi bir iddianın onaylanması yayıncı tarafından garanti edilmemektedir.